

הלכות אישות פרק י

פרק י: נישואין

איסור ארוסה וחיוב החופה

א.

הארוסה אסורה לבעלה מדברי סופרים כל זמן שהיא בבית אביה.
והבא על ארוסתו בבית חמיו - מכין אותו מכת מרדות.
ואפילו קידשה בביאה - אסור לו לבוא עליה ביאה שניה בבית
אביה,
עד שיביא אותה לתוך ביתו ויטייחד עמה ויפרישנה לו.

חופה

וייחוד זה הוא הנקרא "כניסה לחופה", והוא הנקרא "נישואין" בכל
מקום.

והבא על ארוסתו לשם נישואין אחר שקידשה - משיערה בה קנאה,
ונעשת נשואה, והרי היא אשתו לכל דבר:

ב.

כיון שנכנסה הארוסה לחופה - הרי זו מותרת לו לבוא עליה בכל עת
שירצה, והרי היא אשתו גמורה לכל דבר.

ומשתיכנס לחופה נקראת "נשואה", אף על פי שלא נבעלה

, והוא שתהיה ראויה לבעילה, אבל אם היתה נידה, אף על פי שנכנסה לחופה ונתייחד עמה - לא גמרו הנישואין, והרי היא כארוסה עדיין:

ברכת חתנים

א.

וצריך לברך ברכת חתנים בבית החתן קודם הנישואין,
והם שש ברכות, ואלו הן,

ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם,

שהכל ברא לכבודו.

ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם,

יוצר האדם.

ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם,

אשר יצר את האדם בצלמו, בצלם דמות תבניתו, והתקין לו
ממנו בנין עדי עד

ברוך אתה י"י יוצר האדם.

שוש תשיש ותגל עקרה בקיבוץ בניה לתוכה בשמחה,

ברוך אתה י"י משמח ציון בבניה.

שמח תשמח ריעים אהובים, כשמחך יצירך מקדם בגן עדן,

ברוך אתה י"י משמח חתן וכלה.

ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם

אשר ברא ששון ושמחה, חתן וכלה, גילה ורינה, אהבה ואחוה
שלום וריעות,

מהרה י"י אלהינו ישמע מערי יהודה ומחוצות ירושלים

קול ששון קול שמחה, קול חתן וקול כלה

קול מצהלות חתנים ממשחה, ונערים מנגינתם.

ברוך אתה י"י משמח חתן עם הכלה:

דיני ברכת חתנים

ד.

ואם היה שם יין - מביאין כוס של יין, ומברך על היין תחילה, ומסדר את כולם על הכוס, ונמצא מברך שבע ברכות.

ויש מקומות שנהגו להביא הדס עם היין, ומברך על ההדס אחר היין, ואחר כך מברך השש.

ה.

ואין מברכין ברכת חתנים אלא בעשרה גדולים ובני חורין, וחתן מן המנין:

ו.

המארס את האשה, ובירך ברכת חתנים, ולא נתייחד עמה בביתו - עדיין ארוסה היא, שאין ברכת חתנים עושה הנישואין, אלא כניסה לחופה. אירס, וכנס לחופה, ולא בירך ברכת חתנים - הרי זו נשואה גמורה, וחוזר ומברך אפילו אחר כמה ימים.

ולא תינשא נידה עד שתטהר, ואין מברכין לה ברכת חתנים עד שתטהר.

ואם עבר ונשא ובירך - אינו חוזר ומברך:

כתובה

ז.

וצריך לכתוב כתובה קודם כניסה לחופה, ואחר כך יהיה מותר באשתו.
והחתן נותן שכר הסופר.

עיקר כתובה

וכמה הוא כותב לה?

אם היתה בתולה - אין פחות ממאתים דינר,

ואם בעולה - אין פחות ממאה דינר.

וזה הוא הנקרא "עיקר כתובה".

תוספת כתובה

ואם רצה להוסיף לה אפילו ככר זהב - מוסיף.

ודין התוספת ודין העיקר אחד הוא לרוב הדברים.

לפיכך כל מקום שנאמר בו "כתובה" סתם - הוא העיקר והתוספת כאחד.

וחכמים הם שתיקנו כתובה לאשה, כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה.

שיעור הכסף

ח.

דינרים אלו לא תיקנו אותם מן הכסף הטהור, אלא ממטבע שהיה באותן
הימים, שהיה שבעה חלקים נחושת וחלק אחד כסף, עד שיהיה בסלע
חצי זוז כסף.

ונמצאו מאתים דינר של בתולה - חמישה ועשרים דינר של כסף, ומאה
של בעולה - שנים עשר דינר ומחצה.

ומשקל כל דינר - שש ותשעים שעורות, כמו שביארנו בתחילת עירובין.
והדינר הוא הנקרא זוז בכל מקום, בין שהיה מן הכסף הטהור בין שהיה
ממטבע אותן הימים:

אין פוחתין לבתולה ממאטים ולבעולה ממאה, וכל הפוחת בעילתו בעילת זנות.

אחד הכותב את הכתובה בשטר, ואחד שהעידו עליו עדים וקנו ממנו שהוא חייב לה מאה או מאתים - הרי זה מותר.

וכן, אם נתן לה מיטלטלין כנגד כתובתה - הרי זה מותר לבעול עד שיהיה להם פנאי לכתוב:

י.

הכונס את האשה ולא כתב לה כתובה, או שכתב ואבד שטר הכתובה, או שמחלה כתובתה לבעלה, או שמכרה לו כתובתה - חוזר וכותב לה כתובה עיקר, אם רצה לקיימה, לפי שאסור לו לאדם לשהות עם אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה:

יא.

אבל המוכרת כתובתה לאחרים בטובת הנייה - אינו צריך לכתוב לה כתובה אחרת, שלא תיקנו כתובה אלא כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה, ואם הוציא זו משלם כתובה ללוקח כדרך שהיה משלם לה אם לא מכרה:

ממתי מתחייב בכתובה

יא.

המארס את האשה, וכתב לה כתובה, ולא נכנסה לחופה - עדיין ארוסה היא ואינה נשואה, שאין הכתובה עושה נישואין.

ואם מת או גירשה - גובה עיקר כתובתה מבני חורין, ואינה גובה תוספת כלל, הואיל ולא נכנסה.

אבל אם אירס ולא כתב כתובה, ומת או גירשה והיא ארוסה - אין לה כלום, ואפילו העיקר, שלא תיקנו לה עיקר כתובה עד שתינשא, או עד שיכתוב.

והמארס את בתו, וכתב לה כתובה, ומת או גירשה כשהיא נערה - כתובתה לאביה, כמו שביארנו:

שמחה עם אשתו

יב.

וכן תיקנו חכמים, שכל הנושא בתולה יהיה שמח עמה שבעת ימים - אינו עוסק במלאכתו, ולא נושא ונותן בשוק, אלא אוכל ושותה ושמח, בין שהיה בחור בין שהיה אלמון.

ואם היתה בעולה - אין פחות משלשה ימים, שתקנת חכמים היא לבנות ישראל שיהיה שמח עם הבעולה שלשה ימים, בין בחור בין אלמון:

הנושא נשים רבות כאחד

יג.

יש לו לאדם לישא נשים רבות כאחת ביום אחד, ומברך ברכת חתנים לכל כאחד.

אבל לשמחה - צריך לשמוח עם כל אחת ואחת שמחה הראויה לה - אם בתולה שבעה, ואם בעולה שלשה, ואין מערבין שמחה בשמחה:

מתי לישא

י.ד.

מותר לארס בכל יום חול, אפילו בתשעה באב, בין ביום בין בלילה.
אבל אין נושאין נשים לא בערב שבת ולא באחד בשבת, גזירה שמא יבוא לידי חילול שבת בתיקון הסעודה, שהחתן טרוד בסעודתו.
ואין צריך לומר שאסור לישא בשבת.

ואפילו בחולו של מועד אין נושאין נשים, כמו שביארנו, לפי שאין מערבין שמחה בשמחה, שנאמר "מלא שבוע זאת וניתנה לך" וכו' (בראשית כ"ט:כ"ז).

ושאר הימים - מותר לישא בכל יום שירצה, והוא שיטרח בסעודת נישואין שלשה ימים קודם יום הנישואין:

טו.

מקום שאין בית דין יושבין בו אלא בשני וחמישי בלבד - בתולה נישאת בו ביום רביעי, שאם היתה לו טענת בתולים, ישכים לבית דין.
ומנהג חכמים הוא שהנושא את הבעולה ישא בחמישי, כדי שיהיה שמח עמה חמישי וערב שבת ובשבת, ויצא למלאכתו ביום הראשון:

תביעת נישואין

טז.

המארס בתו קטנה, ותבעה הבעל לנישואין - בין היא בין אביה יכולין לעכב שלא תינשא עד שתגדיל ותיעשה נערה.

ואם רצו, וכנסה - כונס. ואין ראוי לעשות כן.

יז.

אירסה, ושהה כמה שנים, ותבעה לנשואין, והרי היא נערה - נותנין לה שנים עשר חודש מיום התביעה לפרנס את עצמה ולתקן מה שהיא צריכה לו, ואחר כך תינשא:

יח.

תבעה אחר שבגרה - נותנין לה שנים עשר חודש מיום הבגר. וכן, אם קידשה ביום הבגר - נותנין לה שנים עשר חודש מיום הקידושין שהוא יום הבגר:

יח.

קידשה אחר שבגרה, אם עברו עליה שנים עשר חודש בבגרותה ואחר כך נתקדשה - אין נותנין לה אלא שלשים יום מיום שתבעה. וכן, המאירס את הבעולה - נותנין לה שלשים יום מיום התביעה:

יח.

כשם שנותנין זמן לאשה משתבעה הבעל לפרנס את עצמה ואחר כך תינשא - כך נותנין לאיש זמן לפרנס את עצמו משתבעה אותו האשה. וכמה נותנין לו? כמו שנותנין לה, אם שנים עשר חודש - שנים עשר חודש, ואם שלשים יום - שלשים יום:

חיוב במזונות מזמן חיוב הנישואין

יט.

הגיע זמן שנתנו לאיש ולא נשאה - נתחייב במזונותיה אף על פי שלא כנס.

ואם הגיע הזמן באחד בשבת או בערב שבת - אינו מעלה לה מזונות
לאותו היום, מפני שאינו יכול לכנוס.
וכן, אם חלה הוא או היא או שפירסה נידה כשהגיע הזמן - אינו מעלה
לה מזונות, שהרי אינה ראויה להינשא עד שתטהר או תבריא, וכן הוא
אינו יכול לישא עד שיבריא: